РОЛЬ І МІСЦЕ МУЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА В МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНІЙ КОМАНДІ РЕАБІЛІТАЦІЇ

THE ROLE AND PLACE OF MUSICAL THERAPIST IN THE MULTIDISCIPLINARY REHABILITATION TEAM

Стаття присвячена загальній проблемі реабілітації пацієнтів, а саме питанням використання впливу музики й музичної терапії з метою зцілення, зміцнення, підтримки й відновлення психічного, фізичного, емоційного, духовного здоров'я, а також ролі дипломованого музичного терапевта в цьому процесі. Проаналізовано наукову інформацію щодо розвитку і становлення музичної терапії як науково обґрунтованої та практично спрямованої реабілітаційної технології. На основі бібліосемантичного аналізу наукової літератури встановлено, що музична терапія активно розвивається, формуються її нові сфери, зокрема неврологічна музикотерапія, яку застосовують у нейрореабілітації як альтернативну модальність для доступу та активування функцій мозку, недоступних через немусичний стимул. Наведено окремі приклади світового досвіду ефективного використання музичної терапії для лікування дорослих пацієнтів різного віку й дітей з обмеженнями функціонування. Охарактеризовано форми, методи та засоби музичних втручань, що можуть застосовувати музичні терапевти як партнери в мультидисциплінарній команді в процесі реабілітації пацієнтів і локації їхньої діяльності. Наголошено на особливостях професійного профілю музичного терапевта, чинниках ризику та питаннях безпеки в процесі занять музичної терапії для пацієнта й, власне, музичного терапевта.

Особлива увага звернена на функціонування Всесвітньої федерації музичної терапії, що об'єднує музико-терапевтичні асоціації, усебічно сприяє співпраці між професіоналами, та її роль щодо підготовки фахівців музичної терапії. Висвітлено діяльність асоціацій музичних терапевтів і процес фахової підготовки музичних терапевтів відповідно до затверджених у країнах Європи, США, Канади, Австралії стандартів набуття музичними терапевтами професійної компетентності.

Обґрунтовано тезу про доцільність імплементації міжнародного досвіду щодо ефективного використання музичної терапії як унікальної реабілітаційної технології і стандартів підготовки дипломованих фахівців музичної терапії (бакалаврів, магістрів) в освітній процес навчальних закладів відповідного профілю в Україні для здобуття професійної освіти.

Ключові слова: здоров'я, реабілітація, нейрореабілітація, фізична терапія, ерготерапія, втручання, пацієнт, музика, музична

терапія, мультидисциплінарна команда, асоціація, музичний терапевт, фахова освіта.

The article deals with the general problem of patient rehabilitation, namely, the use of music and music therapy to heal, strengthen, support and restore mental, physical, emotional, spiritual health, and the role of a chartered music therapist in this process. The flow of sources of scientific information on the development and formation of music therapy as a scientifically sound and practically directed rehabilitation technology has been analysed. Based on the biblio semantic analysis of the scientific literature, it has been established that music therapy is actively developing and its new spheres are being formed, in particular, neurological music therapy, which is used in neuro rehabilitation as an alternative modality for accessing and activating brain functions inaccessible through a non-musical stimulus. Some examples of the worldwide experience of the effective use of music therapy for the treatment of adult patients of all ages and children with disabilities have been given. The forms, methods and means of music interventions that music therapists can use as partners in a multidisciplinary team have been described in the process of patient rehabilitation and the location of their activity. The features of the professional profile of music therapist, risk factors and safety issues in the course of music therapy sessions for the patient and, in fact, the music therapist, are emphasized.

Particular attention had paid to the functioning of the World Federation of Music Therapy, which integrates music therapy associations, comprehensively facilitates collaboration between professionals and its role in training music therapy professionals. The activities of the Association of Music Therapists and the process of professional training of music therapists in accordance with the standards of professional competence of music therapists acquired in the countries of Europe, USA, Canada, are covered.

The thesis about the expediency of implementation of international experience on the effective use of music therapy as a unique rehabilitation technology and standards for the training of graduated music therapy specialists (bachelors, masters) in the educational process of educational institutions of the relevant profile in Ukraine for obtaining vocational education has substantiated. **Key words:** health, rehabilitation, neuro rehabilitation, physical therapy, ergo therapy, interventions, patient, music, music therapy, multidisciplinary team, association, music therapist, professional education.

УДК 614.253.1:615.851.82:78
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-4.35>

Чебан В.І.,

докт. мед. наук, професор,
професор кафедри соціальної
медицини та організації охорони
здоров'я
Буковинського державного медичного
університету

Чебан Л.Г.,

асистент кафедри фізичної реабілітації,
ерготерапії та домедичної допомоги
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Фізична терапія, ерготерапія, весь процес реабілітації потребують особливого комплексного впливу, синергізму й потенціювання методів і засобів фізичної терапії для досягнення ефективного результату й поліпшення якості життя пацієнтів. Одним із різновидів фізичної терапії, що не має вікових обмежень, може бути використана на всіх

етапах реабілітації, є музична терапія. Багатогранність зцілювального впливу музики на організм людини як оздоровчої, лікувальної, реабілітаційної технології переконливо підтверджена доказовою базою, що ґрунтується на численних дослідженнях, з історичного ретроспективного аналізу до сьогодення. «А те, що музикотерапія як наука в майбутньому буде ще актуальнішою, свідчить

висновок, зроблений тими ж німецькими вченими, котрі вважають, що вона має принаймні три істотні переваги над іншими методами лікування: ніколи не викликає небажаних побічних ефектів, не спричиняє звикання та є економічно доцільною, оскільки вимагає мінімуму коштів, а може принести максимум результативності» (Л. Кияновська, 2016) [2, с. 7].

Музична терапія (далі – МТ) – це клінічне та доказове використання музичних утручань для досягнення індивідуальних цілей у рамках терапевтичних відносин авторитетним професіоналом, який має завершену фахову підготовку за програмою музикотерапії. Основним принципом роботи музикотерапії є терапевтичні стосунки, що встановлюються та розвиваються завдяки залученню до живої музичної взаємодії між терапевтом і пацієнтом. Під час занять може бути використаний широкий спектр музичних стилів та інструментів, включаючи голос, а музика часто імпровізується. Використання музики, отже, дає можливість пацієнтам/клієнтам створити власну унікальну музичну мову, за допомогою якої відбувається загальний зіцілювальний вплив на людський організм [16].

У музичній терапії музикотерапевти покладаються на унікальні властивості музики для підтримки людей будь-якого віку та здібностей на всіх життєвих етапах – від допомоги новонародженим дітям розвивати здорові зв'язки з батьками до надання життєвої, чутливої та співчутливої паліативної допомоги в кінці життя [4]. Кожна людина має можливість реагувати на музику, і музикотерапія використовує цей зв'язок для сприяння позитивним змінам емоційного самопочуття та спілкування через залучення до живої музичної взаємодії між пацієнтом і терапевтом. Це може допомогти розвинути й полегшити навички спілкування, покращити впевненість у собі, незалежність, навички концентрації та уваги, підвищити самосвідомість і розуміння інших [2].

Оскільки музична участь і реакція не залежать від здатності говорити, музикотерапія є особливо ефективним клінічним утручанням для людей, які мають труднощі усного спілкування. Для осіб з інвалідністю, важкими хвороби чи травмами робота з музичним терапевтом може суттєво змінити їхнє життя: діти з аутизмом зможуть розвивати емоційні, соціальні та комунікативні навички; літня людина, налякана ізоляцією та розгубленістю, спричиненою деменцією, через сильнодіючу природу музики може відновити деякі спогади та поділитися ними з іншими [9]. Тобто, «музична терапія може допомогти в багатьох клінічних ситуаціях, особливо коли спілкування утруднене через хворобу, травму чи обмежені можливості функціонування» [4]. Також музична терапія, включаючи професійні дії музичного терапевта та долучення до процесу самого пацієнта/клієнта, має значний

виховний, педагогічний, соціокультурний вплив особливо за наявності психологічних проблем, застійної форми хронічного стресу, для корекції девіантної поведінки, поліпшення навичок соціалізації ф опанування труднощами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми засвідчив, що дослідження, пов'язані з вивченням і використанням фізичного впливу музики, мають давні історичні витоки. «Уже на ранніх етапах розвитку сучасної цивілізації музичне мистецтво утвердилося в суспільній свідомості як активний терапевтичний засіб, поширилася МТ практика» [2, с. 32]. На сучасному етапі проблеми музичної терапії, музичної психології присвячені наукові праці відомих музикознавців: Г. Побережної, Л. Кияновської; психологів-музикотерапевтів: І. Мірошник, В. Драганчук (2016); американських дослідників, таких як Boxill EH, Chase KM (2007), Thompson, WF, G. Schlaug (2015), M. Winkelman (2003). В. Драганчук (2016) у праці «Музична психологія і терапія» зазначає, що ще на початку ХХ ст. зібрані й підтверджені пізніше результати досліджень впливу музики на різні системи організму. Зокрема, Л. Брусиловський наводить результати кореляційного аналізу щодо реакцій організму й особливостей звучання музичного твору, що виявляється прискоренням серцевих скорочень, збільшенням частоти респірації (дихання) під час сприйняття музики (Couty, Charpentier, Mentz та ін.); збільшенням показників пульсу, дихання залежно від висоти, сили й тембру звуку (Догель та ін.); зміною частоти дихальних рухів і серцевих скорочень залежно від темпу й тональності (Тарханов, Foster, Gamble, Weld та ін.); значним фізіологічним впливом на серцево-судинну систему мінорних тональностей, дисонансів, різких тонів (Hyde та ін.). Узагальнений результат тривалих досліджень підтверджує, що критеріями позитивного впливу на кардіоваскулярну систему є сповільнення частоти пульсу, проте збільшення його наповнення, зниження артеріального тиску завдяки розширенню кровеносних судин. Під впливом неприємної, гучної, подразнювальної музики серцеві скорочення стають частішими й зменшується сила скорочень міокарда. Установлено, що під впливом музики змінюються тонус м'язів, моторна активність, біоелектричної реакції, що реєструється з поверхні шкіри (музика з чітким ритмом значно зменшує інтенсивність гальванометричних показників), температура тіла.

Наведені переконливі докази, які підтверджують: «Музика – психоінформаційна система, що здійснює цілісний фізично-біологічно-соціокультурний вплив на людину. Під час звучання музичного твору відбуваються звукові вібрації, які несуть певну інформацію на тих чи інших частотах» [2, с. 167]. Завдяки резонуванню вібрації вплива-

ють на людину, викликаючи відповідне «звучання» біополя та клітин організму реципієнта.

Отже, «фізичний вплив музики (на фізико-акустичному рівні) є базовим, на який «надбудовуються» її біологічний (комунікативно-інтонаційний) і духовно-ціннісний (соціокультурний) впливи» [2, с. 88].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз та узагальнення науково-інформаційного потоку засвідчив, що сьогодні музична терапія в багатьох європейських країнах (Великій Британії, Франції, Німеччині тощо), США, Канаді, Австралії розвивається як наука й освіта, функціонує як практика з чітко розробленим нормативно-правовим регулюванням і відповідно до затверджених стандартів. Створені оптимальні умови для підготовки кваліфікованих фахівців – музичних терапевтів, що приносить вагомі результати для конкретного індивідуума та суспільства загалом.

Музичні терапевти користуються перевагами музики, щоб допомогти людям різного віку та здібностей досягти міцного здоров'я й підтримувати міцне здоров'я та добробут, і працюють як фахівці мультидисциплінарних колективів у галузі охорони здоров'я, освіти, соціальних послуг або в приватній практиці [14]. У музичних терапевтів є відмінні особистості. Зазвичай це творчі особистості, інтуїтивні, чутливі, чітко сформульовані й виразні. Вони неструктуровані, оригінальні, невідповідні та інноваційні. Деякі з них також соціальні, тобто добрі, щедрі, чуйні, терплячі, турботливі, корисні, тактовні й доброзичливі [9]. Безперечно, формуванню такого фахівця сприяє відповідне навчання, спеціальна освіта та професійний добір.

Така модель музичної терапії ефективно працює завдяки створеним товариствам музичної терапії, що є великим надбанням для суспільства таких країн. Музична терапія має медичний, соціальний вплив, у багатьох випадках допомагає досягти позитивних результатів щодо відновлення здоров'я, надати підтримку людям з обмеженими можливостями, а також сприяє особистісному зростанню і творчості.

Проте проведений огляд наукової літератури не підтвердив відомостей про наявність і функціонування в Україні товариства/асоціації музичних терапевтів і її членство у Всесвітній федерації музичної терапії (The World Federation of Music Therapy (WFMT)). Це важливе завдання перед навчальними закладами, музичною спільнотою, медичними фахівцями, психологами, фізичними терапевтами, вирішення якого сприяло б імплементації та гармонізації світового досвіду для підготовки дипломованих фахівців з музичної терапії в Україні й покращання громадського здоров'я.

Мета статті – дослідити загальну проблему музичної терапії через призму світового досвіду й особливості участі музичного терапевта в муль-

тидисциплінарній команді реабілітації осіб різних вікових категорій.

Виклад основного матеріалу. Музична терапія – тип експресивної художньої терапії, що використовує музику для поліпшення й підтримки фізичного, психологічного та соціального благополуччя людей, включає в себе широкий спектр дій, таких як прослуховування музики, спів і гра на музичному інструменті. Цей тип терапії здійснюється навченим терапевтом [3].

Уперше в США коледжі та університети почали включати музичну терапію в навчальний план, починаючи з Університету штату Мічиган, у 1944 році. Уже в 1950 році була створена перша велика професійна організація для музичних терапевтів – Національна асоціація музичної терапії (далі – NAMT). Цей процес мав свій подальший розвиток і в 1998 році, у результаті злиття NAMT та Американської асоціації музичної терапії була створена Американська асоціація музичної терапії (далі – AMTA). Основний фокус діяльності AMTA спрямований на підвищення обізнаності з послугами й доступності до послуг музичної терапії, розвиток освіти і професійної підготовки музичних терапевтів, професійних стандартів і досліджень у сфері музичної терапії [3].

Відповідно до положень і вимог AMTA, музичні терапевти повинні мати щонайменше ступінь бакалавра музичної терапії в установі, схваленій AMTA. Програми музичної терапії включають курсову роботу, а також стажування в освітній і/або медичній установі. Після успішного завершення однієї з програм, затверджених AMTA, майбутні фахівці повинні здати національний іспит, пропонується Сертифікаційною радою для музичних терапевтів (далі – CBMT). За умови успішного складання іспиту вони отримують сертифікат музичного терапевта, сертифікований MT-BC. Сертифікація ради директорів оновлюється кожні п'ять років, і для збереження цих повноважень музичні терапевти повинні здати іспит CBMT або заповнити 100 повторних сертифікаційних балів протягом кожного п'ятирічного періоду.

Британська асоціація музичної терапії – The British Association for Music Therapy (далі – BAMT) – це професійний орган музичної терапії у Великобританії, що як музичним терапевтам-практикам, так і непрактикам надає інформацію, забезпечує професійну підтримку та можливості навчання. Це також благодійна організація, спрямована на просування й підвищення обізнаності про музикотерапію та надання інформації для широкої громадськості.

BAMT сформулювала своє визначення музичної терапії: музична терапія – це усталене психологічне клінічне втручання, яке проводиться муніципальними терапевтами, зареєстрованими Радою з охорони здоров'я та професійної допомоги (HCPC),

щоб допомогти людям різного віку, які постраждали від травми, хвороби чи інвалідності, підтримуючи їхні психологічні, емоційні, пізнавальні, фізичні, комунікативні та соціальні потреби [16].

Австралійська асоціація музичної терапії (далі – АМТА) створена в 1975 році доктором Рутон Брайтом і професором з питань надзвичайних ситуацій Денізом Гроком. Оскільки практика музичної терапії є складною й різноманітною, АМТА використовує таке визначення: музикотерапія – це «наукова практика та професія, у якій музику використовують для активної підтримки людей, коли вони прагнуть покращити своє здоров'я, функціонування та добробут; це використання музики професіоналом, який навчається в університеті, що зареєстрований в АМТА» [15]. Зареєстровані музикотерапевти використовують широкий спектр досліджень і пов'язані Етичним кодексом. Вони використовують низку методів і працюють у різних галузях, включаючи охорону здоров'я, громадськість, догляд за пацієнтами старшого віку та з інвалідністю, раннє дитинство та приватну практику.

За висновками австралійських науковців, музикотерапія відрізняється від музичної освіти й розваг, оскільки фокусується на здоров'ї, функціонуванні та добробуті, а музикотерапевти працюють із людьми будь-якого віку та здібностей, культури чи походження.

Канадською асоціацією музичної терапії (далі – САМТ, 1994) музична терапія визначається як уміле використання музики й музичних елементів акредитованим музичним терапевтом для зміцнення, підтримки та відновлення психічного, фізичного, емоційного й духовного здоров'я [12].

Сертифікований музичний терапевт є випускником освітньої програми з музичної терапії, затвердженої Канадською асоціацією музичних терапевтів. Музична освіта включає в себе великі академічні та експериментальні курси, клінічний досвід, практикуми під наглядом і 1000-годинне стажування під керівництвом лікаря.

У Канаді сертифіковані музичні терапевти отримують ступінь бакалавра або магістра в університеті, затвердженому Канадською асоціацією музичних терапевтів. Ступінь може включати в себе такі навички, як імпровізація, лідерство в групі, консультування, музичні здібності гри на різних інструментах, теорії та моделі музичної терапії, творчості, оцінювання й досвіду практичних занять. Передбачене 1000-годинне стажування, що зазвичай займає повний робочий день упродовж шести місяців [12].

Після закінчення навчання музичний терапевт отримує звання сертифікованого музичного терапевта (МТА) за умови виконання всіх вимог процесу сертифікації САМТ, підписує заяви про Кодекс етики і стандарти практики. Сертифіко-

вані музичні терапевти (МТА) повинні відповідати вимогам безперервної освіти, що відповідає стандартам Всесвітньої конфедерації фізичної терапії (англ. World Confederation for Physical Therapy) щодо підготовки фізичних терапевтів.

Загальну концепцію функціонування й подальший стратегічний розвиток музичної терапії здійснює Всесвітня федерація музичної терапії (The World Federation of Music Therapy (далі – WFMT)) – це міжнародна некомерційна організація, що об'єднує музико-терапевтичні асоціації та осіб, зацікавлених у розвитку та просуванні музикотерапії в усьому світі за допомогою обміну інформацією, співпраці між професіоналами [13]. Заснована в 1985 році в Генуї (Італія), це єдина в усьому світі професійна організація, що представляє музикотерапію в багатьох районах світу. Членами Федерації є музикотерапевтичні організації, навчальні заклади відповідного профілю, сертифіковані музикотерапевти, студенти музикотерапії та особи, пов'язані з музикотерапією. WFMT – це міжнародний орган, у якому працюють офіцери, уповноважені підтримувати регіональні зв'язки в усіх регіонах світу.

У структурі WFMT функціонує навчальний центр, основна мета якого – інформувати й навчати світ про музикотерапію. Навчальні програми слугують інструментами для сприяння обміну інформацією, що стосується клінічної практики музикотерапії, інноваційних і передових досліджень з усього світу, а також прикладів різних підходів у музикотерапії. Також навчальний центр WFMT проводить наукові дослідження, надає ресурси й інформацію для музикотерапевтів у всьому світі для подальшого розвитку та просування клінічної практики музикотерапії.

Отже, усю свою діяльність WFMT присвячує розробленню та просуванню музикотерапії в усьому світі як мистецтва та науки. Федерація підтримує глобальний розвиток освітніх програм, клінічної практики й досліджень, щоб продемонструвати внесок музикотерапії в людство.

У країнах, де музичну терапію ефективно та широко використовують для лікування, зцілення, оздоровлення, реабілітації, ресоціалізації пацієнтів, підготовлені та сертифіковані відповідно до Стандарту музичні терапевти є частиною трудової підгрупи терапевтів мистецького спрямування. Завдяки вмінню створити терапевтичне й підтримуюче середовище, що включає невербальні процеси для полегшення емоційних, фізичних і психічних змін, музичні терапевти працюють у лікарнях, реабілітаційних центрах, школах, виправних установах, закладах геріатричного профілю та хоспісах. Це ефективно для осіб, які можуть зазнавати труднощів під час вираження себе нормальними способами, наприклад, дітей, які перенесли травму щодо розвитку мовленнє-

вих навичок, або пацієнтів, які пережили глибоку травму й не можуть висловити її усно, дітей і дорослих з вадами розвитку, які найчастіше здатні спілкуватися через мистецтво й музику.

Музичні терапевти використовують такі методи, як розслаблення, керовані образи та імпровізація, включають звук, музику, ритм, щоб залучити клієнтів до реабілітаційного процесу. Музична терапія може включати в себе слухання, гру на інструментах, інтерпретацію, написання пісень, участь у заходах на музичній основі. Використовуючи різні форми роботи, музичний терапевт заохочує пацієнтів/клієнтів до рефлексивного слухання, повертає групу або окремих пацієнтів до співу, написання музики, гри на музичному інструменті, що є найбільш потужною формою терапії. Найчастіше використовують гітари, барабани, ударні та клавішні музичні інструменти [10].

Робоче місце музичного терапевта може бути в музичній кімнаті, особистому кабінеті, удома або в спеціально обладнаній терапевтичній кімнаті. Ключовим елементом робочого місця музичного терапевта й музичної терапії є безпека. Кожен окремий пацієнт/клієнт або група пацієнтів/клієнтів повинні відчувати себе в цьому середовищі в безпеці. Емоційна безпека передбачає недопущення музичних тригерів, що можуть призвести до травми, а фізична безпека означає недопущення використання гострих знарядь, що потенційно можуть слугувати зброєю [13]. Усі ці питання визначені й регулюються положеннями асоціацій музичної терапії.

Сфера діяльності музичного терапевта є особливо корисною в нейрореабілітації через унікальність впливу музичної терапії на діяльність мозку. Неврологічна музикотерапія – це новий напрям музикотерапії для корекції дисфункцій, що виникають унаслідок захворювань нервової системи людини [5]. Активування під впливом музики мозкових процесів можна узагальнити й перенести на немозичні функції, тому в клінічній практиці виконується перенесення немозичних лікувальних вправ на аналогічні, ізоморфні музичні вправи. Із цією метою музичні терапевти використовують виконавчу особливість музичних інструментів і музичних структур, щоб рухати, редагувати й координувати рухи пацієнтів. Музика через стимуляцію мозкової активності сприяє створенню нових аферентних та еферентних шляхів в обох півкулях мозку, тому може бути використана для реабілітації руху та мови після травми або мозкового інсульту, допомогти пацієнтам, які мають труднощі з пам'яттю, когнітивними порушеннями, з деменцією [9].

Серед музичних компонентів значну роль відіграє повторюваний ритм, тому саме вплив ритму регулює фізіологічні та поведінкові функції через механізм захоплення (синхронізація біологічних ритмів з музичним ритмом на основі акустичного

резонансу). Особливо це актуально для пацієнтів із дефіцитною системою внутрішнього мозку в мозку [5]. Клінічні результати досліджень (E. Galińska, 2015, M.H. Thaut, 2015, Y. Zhang, J. Cai, Y. Zhang et al, 2016), свідчать про значну перевагу реабілітації з використанням музичної терапії над тією, що проводили без участі музичного терапевта й музикотерапії [8]. Крім того, музика є ефективним мнемонічним інструментом, оскільки регулярні ритмічні візерунки полегшують кодування пам'яті й декодування немозичної інформації через унікальну здатність доступу до афективних/мотиваційних систем у мозку, що підсилюють процеси сприйняття, головним чином у діапазоні пізнання, вивчення мови та моторики [5]. Це сприяє емоційному самовираженню й підвищенню мотивації до реабілітаційних заходів. Також з'являються нові технології ритмічної сенсорної стимуляції (тобто стимуляція бінаурального биття) або ритмічна музика в поєднанні з терапією ритмічного світла, що потенцією можливості реабілітаційного ефекту.

У дитячих лікарнях музичну терапію часто використовують для лікування болю й тривоги під час процедур і нормалізації психоемоційних та поведінкових реакцій. У спеціальній освіті музикотерапевти працюють з дітьми з інтелектуальною та/або фізичною вадою, щоб допомогти їм у досягненні цілей розвитку й освіти. Музична терапія забезпечує вихід емоційного самовираження дитини, підвищення обізнаності про навколишнє середовище й інших людей, підвищує впевненість у собі завдяки активній музиці. Це також може допомогти вдосконалити соціальні навички та спілкування дитини.

Отже, використання музики під керівництвом музичного терапевта в дітей і дорослих різного віку підвищує можливості когнітивної та сенсорної стимуляції, сприяє розвитку й відновленню втрачених рухових навичок, орієнтації та рухливості, наповнює життя пацієнтів новим змістом і можливостями до фізичного й духовного самовдосконалення.

Висновки. Природне та гармонійне оздоровлення й зцілення людського організму під дією музики виявляється на фізико-акустичному рівні, що є базовим, на основі якого формується її біологічний (комунікативно-інтонаційний) і духовно-ціннісний (соціокультурний) впливи, завдяки чому виникає загальний універсальний ефект.

Музикотерапія – це усталене психологічне клінічне втручання, яке проводить сертифікований музичний терапевт для допомогти особам із вродженими вадами чи захворюваннями або пацієнтам із набутими в процесі життя травмами, хворобами, обмеженнями функціонування (інвалідністю) через підтримку їхніх психологічних, емоційних, когнітивних, фізичних, комунікативних і соціальних потреб.

Світова спільнота в різних країнах успішно використовує музичну терапію через функціонування Всесвітньої федерації музичної терапії та асоціацій музичної терапії, забезпечуючи належний рівень науки, освіти, підтримку та розвиток музичних терапевтів.

Музичний терапевт – це сертифікований фахівець, є випускником освітньої програми з музичної терапії, затвердженої Асоціацією музичних терапевтів, зі ступенем бакалавра або магістра, здійснює свою діяльність у форматі мультидисциплінарної команди в галузі охорони здоров'я, освіти, соціальних послуг або в приватній практиці.

У процесі фахової підготовки музичного терапевта використовують концепції з різних дисциплін, зокрема мовну терапію, фізіотерапію, догляд за хворими, медицину та психологію, тому ці фахівці мають значний перелік фахових компетентностей для проведення втручань, формування реабілітаційних програм і моніторингу їх ефективності.

Музична терапія – це клінічна та науково обґрунтована методика терапії, що дає змогу досягати ефективного результату для окремого індивідуума або групи пацієнтів у разі застосування музичним терапевтом типу й форми музичного втручання для оптимального задоволення потреб і цілей людини в терапії.

Важливим акцентом музичної терапії та діяльності музичного терапевта є гуманізм, етичні й біоетичні принципи та особливість фахової підготовки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Білодід Ю.М. Духовність: сутність, структура, функції : монографія. Житомир : Редакційно-видавничий відділ ІПСТ, 2003. 192 с.
2. Драганчук В.М. Музична психологія і терапія : навчальний посібник. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. 230 с.
3. American Music Therapy Association. What is music therapy? 2015. URL: <http://www.musictherapy.org/faq/>.
4. Boxill E.H., Chase K.M. Music Therapy: A Review. *Boxill E.H., Chase K.M. Music Therapy for Developmental Disorders*. 2nd ed. 2007. E-Book with audio files as additional resources. URL: <http://www.proedinc.com/Downloads/12109Ch01.pdf>.
5. Galińska E. Music therapy in neurological rehabilitation settings. *Psychiatr Pol.* 2015. № 49 (4). P. 835–46. doi: 10.12740/PP/25557.
6. Gooding L.F. Having gained your inner voice through a song: Reach adolescents using techniques common to poetic therapy and music therapy. *Journal of Poetic Therapy*. 2008. Vol. 21. № 4. P. 219–229.
7. Jamabo T.A., George I.R. Music as a therapy for depression in women: a theoretical perspective. *International Journal of Academic Research*. 2014. Vol. 6. № 4. P. 227–231.
8. Thaut, M.H. The discovery of human auditory – motor entrainment and its role in the development of neurologic music therapy. *Prog Brain Res*. 2015. № 217. P. 253–66. DOI: 10.1016/bs.pbr.2014.11.030. Epub 2015 Feb 2.
9. Thompson W.F., Schlaug G. The healing power of music. *Scientific American Mind*. 2015. Vol. 26. № 2. P. 32–41.
10. Winkelmann M. Complementary Drug Therapy: “Drum Drugs”. *American Journal of Public Health*. 2003. Vol. 93. № 4. P. 647–651.
11. Zhang Y., Cai J., Zhang Y. et al. Improvement in Stroke-induced Motor Dysfunction by Music-supported Therapy: A Systematic Review and Meta-analysis. *Sci Rep*. 2016. № 6. P. 38521. URL: <https://doi.org/10.1038/srep38521>.
12. Music Therapy Association of British Columbia. What is a Certified Music Therapist? URL: <https://www.mtabc.com/what-is-music-therapy/what-is-a-music-therapist/>.
13. Supporting Music Therapy Worldwide. *World Federation of music Therapy*. 2017. URL: <https://www.wfmt.info/>.
14. Explainer: what is music therapy? 2013. URL: <http://theconversation.com/explainer-what-is-music-therapy-20154>.
15. Australian Music Therapy Association. What is Music Therapy? 2012. URL: <https://www.austmta.org.au/content/what-music-therapy>.
16. British Association for Music Therapy. What is Music Therapy? 2017. URL: <https://www.bamt.org/music-therapy/what-is-music-therapy.html>.